

42 Kovács András Ferenc

CSOMOLUNGMAI MÁRVÁNY

(Utóhangok H. könyvéhez)

*„Hideg volt odamenet.
Épp legrosszabb része az évnek
Az útra, s ilyen hosszú útra:”
(T. S. Eliot: A háromkirályok utazása)*

*„Sikerünk elenyésző, pusztulásunk kézenfekvő”
(Mallory utolsó levele anyjához)*

Hát akkor, Zoltán, Hajdú Farkas-Zoltán,
Nincs más, csak a Mallory háta, csak az
Van, noha még sincs – TEMPUS EST UBIQUE –
Csak ragyog ott a fagyos seholban,
Semmisedésben, fény a magasban.

Hát akkor a Mallory háta,
My friend, blood shaking my heart,
Félelem és sors rázza a vér hálóját a szélben!
Hübrisz, hókavaró szél, aztán Euripidész, aki hajdan
Az emberek ereit hálónak látta,
Mit istenek fonnak, hogy zsákmányul fogjanak
Bennünket bennük – örökre rabul vergődünk,

Barátom, s kitörni hogyan, honnan, mi felé?
Hogyan írni? Miképpen, mit – s minek írni,
Barátom? (Ha írni lehetne...) A történet
Fonalát folyton elejtjük, összekuszáljuk,
Foggal harapjuk, karddal vágjuk el, ó, Ariadné,
Mi, ügyetlen, földi halandók,
Szent levegőbe vágyakozók. Márpedig

Ami történik, ami megtörténhet, az szinte
 Önmagától összeáll, mondják, a nyelvből,
 Az emlékezetből, az elmondhatatlanból...

Alak és alakzat,
 Kép és képtelenség,
 Így bomlik ki
 Egymásból, az ismeretlenből. Olyan anyagból

Vagyunk, mint álmaink. Szép, képes beszéd
 Vagyunk, de kissé másképp szólva. Képletesen ne
 Vedd, mert a megírható világ (vagy a mindenség)

Több, s kevesebb is –
 Féltelenebb a rideg, kiszámolt

Képleteknél... *Per esempio* –
 Két pont épp elég lesz, mert egyetlen pont
 Túl soknak tűnik. *Vivem en nós inúmeros* –
 Mondá négy portugál poéta... Példának okáért,

En nuestra Europa,
 H. kezdetben T-ben vala, persze, azóta
 H. már H-ban is van.

Nyilván, nem Heidegger, sem Hamlet.

Valaki nagyon hasonló a helyhez,
 Valaki nagyon helytelen, nem köthető,
 Valaki nagyon nélküli, helyek fölötti –

Fecskék röpte a Várhegyen.
 Valaki egyre azonosabb önmagával.
 Valaki egyre idegenebb önmagától.

Innen fakadnak föl, mint füst a völgyből,
 Mennypára felhők orrlíkán keresztül –
 Innen mesék, példázatok, mind köznapibb s közömbösebb
 Létféltosok, rémtörténetek, árnyak, amint folyást
 Újraszülük, majd fölszámolják lényegük megint. Irtóztató

A szépség – sárba foszlik így
A verssorok vak szőttese,
Ha már szavakra szétesett. De van mérték a földön?
In meiner Heimat, mondaná H.
44 Zeng a magasság, zúg a ködülte tetőkön a szélcsend,
Ahol fenn jártak a holtak
S az élők mind papírmaséból –

Nahát ez ismét Ezra Pound... Irtóztató,
Miket beszélnek néha egy rosszkedvű rádióban!
Minduntalan idéznek valakit... Vajon ki szól,
Ha szótlanult a szó? Banántermesztő, böllér, buszsofőr?
Holmi közéleti nagyság? *Omini siate e non pecore matte.*

Különben: minden idézet. (Most ide inkább valamelyik
Borges lett volna illőbb.) *Exempli gratia* valamelyik
Lisszaboni költő, luzitán magányos, aki nem én:

Não meu, não meu é quanto escrevo.

Litterae nihil sanantes. (Ím, egy praktikus elme!)
Te meg fogsz halni. Ők meg állni fognak. (A hegyek.)
„Akkó’ mek mija francnak a zegísz céció?”

What’s the use of all your damned books?

Alexisz Zorbász kérdezi, vagy Caliban bőgi pofádba,
Prosperócska, minek? – kacsint a görög szemetes
Korinószból. Ó, H. úr! *Giebt es auf Erden ein Maaß?*

LA VIE EST VARIABLE AUSSI BIEN QUE L’EUROIPE

Így csak az elragadó lét motyogása sodorhat.

És csak Arisztotelész, Platón, Euripidész...

Csak jel vagyunk, s mögötte semmi. *I can connect
Nothing with Nothing.* Nem tudom. *Es giebt keines.*

A költőlelkű H. ma újra T-ben él:
Toronyszobában üldögél. De mégsem

Ő az! Fecskék kiáltása lengi körül,

A legmeghatóbb kétség övezi. *Es giebt keines.*

Távol, hol már a hó királya hódít.

H. úr H-ban, nem Hellászban – fönn, Himaván gerincén,
T-ből, Tibet felől, 1924 júniusában, hárman: George
Mallory (másodjára), nyomában Andrew Irvine,
Lennebb Noel Odell... Nehéz volt odamenet.
Az ég lengette örök lobogóit.

45

Hát akkor a Mallory hátán
(H. szerint 8159 méteren, a Mount Everest felé, feküdt)
Időtlen, márványcsillogású lett a bőr –
Sztélé, római kőlap, fölíratokra méltó.
A többi csak törés, ficam, kín, szenvedés.
Széllal tündöklés távol idegenben –
Fernste Gegend / nächster Nahnis.

Fény, a magasban Mallory háta ragyog,
Ragyog a menny tudatában Isten,
Isten háta mögött is Mallory háta ragyog,
Menaságnak alsó végén ragyog
Egy csillag az égen, Mallory háta ragyog:
Fölkapaszkodik és alászáll,
Végtelenült fény –

LUX PERENNIS OMNIBUS / TEMPUS EST UBIQUE

(A költemény Hajdú Farkas-Zoltán *Mallory háta* című könyvének utószavául íródott, szövegében szó szerinti vagy torzított, többé vagy inkább kevésbé fölismerhető formában idézetek, sorok, sortöredékek találhatók John Adams, Guillaume Apollinaire, Áprily Lajos, Jorge Luis Borges, Dante Alighieri, T.S. Eliot, Luis de Góngora, Hajdú Farkas-Zoltán, Martin Heidegger, Friedrich Hölderlin, Nikosz Kazantzakis, Kovács András Ferenc, Fernando Pessoa, Ezra Pound, William Shakespeare, Jorgosz Seferisz, Tamási Áron valamint még sokan mások műveiből.)